

mente, der kunde komme noget videre Godt ud af det forenede Venstres Bestræbelser, fordi dette Parti bestod af uensartede Bestanddele, saa var det underligt, at jeg selv dels havde været Medlem af Partiet og dels havde ønsket at komme ind i det igjen, da jeg havde forladt det. Dertil vil jeg blot sige, at jeg har aldrig ønsket at komme ind i dette Parti. Der var et Oppositionsparti i min Valgkreds, som bad mig indstændig, om jeg ikke vilde anmode om at komme derind. Dertil svarede jeg: Jeg er ikke forfængelig, og jeg skal med Fornøielse gjøre dette Skridt igjen; men de maa ikke vente, at jeg kommer derind. Det er en ren Feiltagelse, dersom de tro det; thi de Grunde, som have gjort, at man ikke før vilde have mig derind, ligge saa dybt, at der ikke kan være Tale derom; men jeg skal anmode om at komme derind. Dette har jeg ogsaa gjort; men jeg har aldrig ønsket at komme ind i et Parti, som jeg ansaa for at fordærve Demokratiet's Sag (En Stemme: Men nu!). Ja, nu glæder det mig, at dette Parti er gaaet i Stykker; thi det har for mig staaet, hvad jeg vil betegne som et Mareridt paa Demokratiet i den Tid, det har hersket. Dette har jeg tidligere offentlig vedkjendt mig, og det gjør jeg endnu. Altsaa, det er mig kjært, at det endelig er gaaet i Stykker, og at vi kunne komme til en sund Udvikling, hvor enhver Del af Demokratiet med fuld Enighed slutter sig sammen om det, hvorom de ere enige, og hvor man ikke hæmmer eller delvis modarbejder hinanden. Dette er ganske simpelt og ligefremt mit Standpunkt, som jeg har indtaget her i Thinget i mange Aar. Der var et æret Medlem fra Skjge (Ørup), som lod mig høre lidt ilde, fordi jeg havde anerkjendt, at de Mænd, der nu havde gjort Ende paa dette efter min Mening falske Sammenhold, havde udoist et moralsk Mod. Det ærede Medlem troede, at jeg havde Aret i at falde det for et moralsk Mod, men han maa ikke have lagt Mærke til, hvad jeg sagde, thi jeg sagde nemlig, at jeg anerkjendte deres moralske Mod til at træde op paa denne Maade imod den megen Usandhed, som var udbredt i Befolkningen angaaende vor nuværende virkelige politiske og konstitutionelle Tilstand. Jeg skal om lidt komme til at omtale, hvad jeg væsentlig sigter til. Jeg fastholder min Paastand; thi naar man ser, i hvilken Grad disse Mænd blive angrebne, fordi de have gjort dette Skridt, saa forekommer det mig, at den, der ønsker Demokratiet's Fremme, maa glæde sig ved, at de have havt Mod til at træde saaledes op. Skal der komme noget Godt ud af det for Demokratiet's Sag i det Hele, saa maa man lære at begrænse sig til at bruge de Rettigheder, som man har, og lære ikke at bilde sig ind, at det, vi ønske, er det, vi have. Nei, det er Ulykken, at det, vi ønske, kunne vi ikke mere opnaa efter denne forfællede Grundlov.

Det kunde vi have opnaaet efter den tidligere Grundlov; men det er nu forbi. Vi komme til at stikke Fingeren i Jorden og lugte, hvad Land vi ere i, og saa maa vi handle efter Landets Skik. Det, der egentlig bevægede mig til at begjære Ordet, var, at jeg ønskede at udtale en Anerkjendelse af det Foredrag, som vi i Formiddags hørte fra det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgkreds (Zahle). Han var efter min Mening endelig kommen ind paa at holde sig til de virkelige politiske Tilstande, saaledes som de nu en Gang ere, idet han nemlig sagde, at vor Forfatning nu en Gang var saadan, at vi kom til at søge en Overenskomst imellem de forskellige Faktorer, hvoraf Lovgivningsmagten bestaar. Det er ganske vist, at dette er en rigtig Tanke, og det er den, som er bleven overset i den senere Tid, og som har ført til den Stilstand i vort Lovgivningsværk, som vi besvære have lidt under saa længe. Det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) udtalte i Formiddags, at det, som han ønskede at arbejde for, og som vi havde arbejdet for saa længe, var Parlamentarismen, men, hvad det ærede Medlem ikke har udtalt Noget om, men som jeg tror, at Ingen kan negte, er, at Parlamentarismen før 1866 og Parlamentarismen efter 1866 ere to forskellige Ting. Før 1866 var der her i Landet eet Bælgerfolk, som kunde gjøre sin Mening gjældende i begge Thing, som kunde forhindre, at en Regjering ved Oplysninger kunde komme til at være herskende over noget enkelt af de to Thing. Det var umuligt for en Regjering, at den ved fortsatte Oplysninger kunde tvinge det ene Thing, thi det vilde være en Selvsjølge, at, naar et bevidst Bælgerfolk havde Valget til begge Thing og saae saadanne Konflikter, som Regjeringen ønskede at give en vis Bending, som ikke smagte det, saa vilde det vælge til begge Thing i Overensstemmelse med sin Anskuelse. Hvorledes er det efter 1866? Hvor er Parlamentarismen nu? Siden 1866 er Enigheden i Bælgerfolket gaaet tabt, og det var netop det, som gav to af de største Mænd, som have levet i vor Levetid, Tscherning og Grundtvig, Anledning til at gjøre den største Modstand imod Forandringen, idet de vidste, at der ikke kunde komme Andet end Ulykke for Landet, naar den Forandring vedtoges, som desværre blev det. Derfor siger jeg: Lal ikke om at ville arbejde for Parlamentarismen i den Betydning, som vi kunde have gjort før 1866. Der blev forudsagt af de to nævnte Mænd og af den daværende Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgkreds, at der ikke kunde ventes, at Overensstemmelse imellem disse to Thing ved Oplysninger kunde udjevnes, naar den nye Grundlov var vedtagen. Der blev udtalt f. Ex. af den sidstnævnte Mand, at dersom der indtraadte Konflikt mellem de to Thing om vigtige politiske Spørgsmaal, saa vilde